In memoriam
Herman Stieperaere (17.09.1945 – 11.06.2015)[1]

Leo Vanhecke
Agentschap Plantentuin Meise, Nieuwelaan 38, B-1860 Meise, België
[leo.vanhecke@plantentuinmeise.be]

Herman was een naturalist *pur sang*, maar de plantensociologie was zijn echte 'dada'. Het uitvissen van welke plantensoorten waar samen groeien en waarom en hoe men dan die plantengroepen kan benoemen, daar kon hij uren over bezig zijn. Reeds als zeventienjarige haalde hij door zelfstudie, en geïnspireerd door buitenlandse literatuur, een peil dat toen in België door weinigen geëvenaard werd. Hij interesseerde zich vooral voor de voedselarme, heischrale graslanden van de Zandstreek ten zuiden van Brugge, de restanten van zijn geliefd 'Kempens gedeelte van Vlaanderen'.



Aan de normaalschool van Torhout behaalde hij in 1965 zijn diploma onderwijzer en in hetzelfde jaar werd hij laureaat van de Jacques Ketsprijs voor Biologie met een studie over ditzelfde type heischrale graslanden. Vele jaren en tal van buitenlandse reizen later, toen hij reeds aan de Plantentuin werkzaam was, zou hij met ditzelfde onderwerp, weliswaar uitgebreid tot een Europees onderzoeksgebied, zijn doctoraat aan de Gentse universiteit behalen.

Van zijn didactische en pedagogische kwaliteiten gaf Herman blijk tijdens lezingen of bij contacten met het grote publiek, tijdens opendeurdagen en geleide wandelingen, maar ook toen hij de jongerenwerking binnen de Koninklijke Belgische Botanische Vereniging op zich nam. Het was altijd met veel vuur en overtuiging dat hij zijn gedachten kon overbrengen en zijn toehoorders enthousiast kon maken. Op het terrein, zowel als aan tafel. Zijn ding verkopen, een verhaal vertellen, een discussie op gang brengen, dat kon hij als de beste.

De drang naar wetenschappelijk onderzoek nam spoedig de bovenhand op het vooruitzicht van een levenslange leeropdracht aan piepjonge schoolgangers. Zijn vrouw Viviane bood hem toen een uitweg en de kans om voort te studeren. Zij werd de kostwinner en hij werd opnieuw student. Hij is haar daar altijd zeer dankbaar voor gebleven. Ook de gedachten aan zijn kinderen en kleinkinderen, waar hij erg trots op was, hebben hem altijd recht gehouden, zeker wanneer het al eens wat moeilijker ging.

Herman had een goede neus voor nieuwe ideeën en trends in het onderzoek. Hij kon snel inpikken en speelde dan verder mee. Tijdens zijn opleiding in Gent raakte hij geboeid door de problematiek van de standaardlijst van de Nederlandse flora. Hij schoof zijn vegetatiekundige aspiraties even opzij en wijdde zijn licentiethesis aan het opstellen van de *Standaardlijst van de Belgische vaatplanten*. Deze lijst van alle in België voorkomende inheemse zaadplanten geeft voor elke soort een indicatie van haar vegetatiekundige affiniteit en haar zeldzaamheid. Aan iedereen die het wilde horen zou Herman later vertellen dat dit uiteindelijk uitgroeide tot het meest gelezen en geciteerde *Dumortiera*-artikel.

Als assistent aan het Gentse labo voor plantkunde leidde hij aansluitend vele studenten op in de floristiek en de vegetatiekunde. Hij organiseerde de inventarisatie van de flora van Oost- en West-Vlaanderen en zette voor Vlaanderen het vegetatiekundig onderzoek op de kaart. Veel van zijn studenten verrichtten voor ons land baanbrekend werk in diverse types van plantengemeenschappen.

Gaandeweg verschoof zijn belangstelling naar de meer toegepaste vegetatiekunde, naar natuurbescherming, natuurbehoud, natuurbeheer. Zijn brede vegetatiekundige kennis en inzichten vormden hiervoor een uitstekende basis. Hij ontdekte of herontdekte tal van natuurgebieden, zoals de Kraenepoel in Aalter en het moeras van Berg, maar velen zullen hierbij in de eerste plaats terecht denken aan de Gulke Putten in Wingene, die hij wist om te zetten in een reservaat met grote faam. Jarenlang leidde hij

[1] Dit in memoriam is een licht aangepaste versie van de tekst die werd uitgesproken tijdens de gedenkplechtigheid op de dag van de crematie van Herman in Lochristi, op 17 juni 2015.

in Wingene het beheer en bracht er via werkkampen zijn inzichten in de praktijk. Binnen de verenigingen Natuurreservaten en later Natuurpunt drukte hij in zijn vrije tijd meer dan spreekwoordelijk zijn stempel op de te kiezen beheerdoelstellingen en de te volgen weg om die doelstellingen te bereiken.



Herman was al op 'rijpere leeftijd' toen hij in de Plantentuin kwam werken. Hij kreeg er de verantwoordelijkheid voor de mossen – de bryologie – waar hij door zijn hoogkwalitatieve vegetatiekundige roots al erg vertrouwd mee was. Meteen kreeg hij er ook nog het redacteurschap van het door de Plantentuin uitgegeven botanische tijdschrift *Dumortiera* bij, een taak die hij van 1990 tot 2001 en 32 afleveringen lang op zich zou nemen. Zelf was Herman auteur of mede-auteur van 29 bijdragen in *Dumortiera*, plus een aantal boekbesprekingen. Die artikels, waarvan het eerste (over een groeiplaats van maanvaren in Wingene) gepubliceerd werd in nummer 2 en het laatste (over een groeiplaats van Franse aardkastanje in Hertsberge) in nummer 100, weerspiegelen zijn nooit gedoofde belangstelling voor onder meer de Belgische mossenflora (10 artikels), de fytogeografie van België en natuurlijk ook 'zijn' Kempens gedeelte van Vlaanderen.

Gedurende enkele jaren was Herman in de Plantentuin waarnemend departementshoofd. Zijn administratieve en redactionele verplichtingen hebben hem echter niet belet mee te helpen om het bryologisch onderzoek in België vorm te geven, niet in het minst door de rol die hij namens de Plantentuin jarenlang heeft gespeeld in de Vlaamse Werkgroep Bryologie en Lichenologie, maar ook door zijn vele publicaties en tussenkomsten over mossen: vondsten van nieuwe soorten, excursieverslagen, taxonomische beschouwingen, hulp bij mossententoonstellingen, regionale inventarisaties, kritische nota's, projectrapporten, hulp bij de recente Nederlands-Belgische mossenflora, enz. Zijn jarenlang geduldig uitzoeken van de problematiek rond een zich snel in Europa verspreidend niet inheems levermos (*Lophocolea semiteres*) kreeg internationale weerklank. Daarnaast bleef hij al die tijd actief binnen het praktische natuurbehoud (met raad en daad, met adviezen en technische bijstand) en werkte hij mee aan archeologische projecten door de identificatie van mosresten die als bouwmateriaal gebruikt waren in een Romeinse waterput en een opgegraven middeleeuwse sloep.

De laatste vijf jaar, herboren na zijn oprustestelling, bleef Herman de Plantentuin frequenteren. Als onbezoldigd wetenschappelijk medewerker kwam hij een drietal dagen per week naar Meise om er met ijver voort te werken aan de onderwerpen die hem nauw aan het hart bleven liggen: het verder organiseren van de Vlaamse Werkgroep Bryologie en Lichenologie, het rapporteren over veldwerk, het uitschrijven van artikels, hierbij zijn kritisch oordeel altijd toetsend aan wat er rond hem gebeurde. De moderne media bezorgden hem nieuwe mogelijkheden om gesprekken op gang te brengen en te houden of om zich in debatten te mengen. Zoals hij zelf zei met een tinteling in de ogen en die ontwapenende glimlach op de lippen: "Ge weet gij toch ook hé, dat ik er graag eens een *doef* op geef..."